

Undervisningsministeriet
Januar 2018

Høringsnotat
om
Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.
(Bedre rammer for tilsyn med frie grundskoler m.v.)

1. Indledning

Et udkast til lovforslag har i perioden 29. november 2017 til den 5. januar 2018 været i høring hos 28 myndigheder og organisationer. Lovforslagsudkastet er også offentliggjort på Høringsportalen.

Der er modtaget 12 høringssvar, heraf indeholder 7 bemærkninger til lovforslaget. Desuden er der modtaget 1 høringssvar fra andre. En oversigt med angivelse af, hvem der har afgivet høringssvar, er vedlagt.

I notatet er alene modtaget de væsentligste punkter fra høringssvarene.

2. Sammenfatning om ændringer i lovforslaget i forhold til høringssudkastet

De modtagne høringssvar har givet anledning til en præcisering i udkastet til lovforslag i bemærkningerne om whistleblower-ordningen.

I lovforslaget er der indarbejdet en konsekvensændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. som følge af finansieringsomlægning pr. 1. januar 2017 af Barselsfonden fra en bevillingsfinansieret ordning til en bidragsfinansieret ordning. Derudover er der i lovforslaget indarbejdet en konsekvensændring som følge af en ændring i lov om social service. De to nævnte konsekvensændringer indgik oprindeligt i udkast til forslag til lov om ændring af lov om friskole og private grundskoler m.v. (Fleksible rammer for særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse tosprogede elever m.v.), der alligevel ikke blev fremsat for Folketinget i indeværende samling. Der er ikke foretaget justeringer af de to foreslåede konsekvensændringer på baggrund af den eksterne høring over det nævnte lovforslag.

Der er foretaget ændringer af redaktionel og lovteknisk karakter.

3. Generelle bemærkninger til udkastet til lovforslag

Danmarks Private Skoler anfører, at de frie skoler skal overholde lovgivningen, og hvis det ikke er tilfældet, skal det have konsekvenser. Endvidere nævner foreningen, at der ikke må røkes ved retten til et holdnings- og værdibaseret skolevalg, herunder retten til at oprette en holdnings- og værdibaseret skole.

Dansk Friskoleforening glæder sig over, at tilsynet gives et større rum at arbejde i, flere ressourcer til opgaven og flere beføjelser til at undersøge omstændigheder grundigt og effektivt mhp. at træffe afgørelser på et så oplyst grundlag som muligt. Foreningen er dog bekymret for tendensen til at

stramme regler og rammer for alle pga. frygten for de meget få, og anmoder i den forbindelse om et fortsat og øget fokus på proportionalitet ift. de byrder, der pålægges skoler, og skoleinitiativer ift. de formål, der ønskes med stramningerne.

Foreningen af Kristne Friskoler finder, at loven skal overholdes, og at der skal være gennemsigtighed i det, der foregår på og omkring skolerne. Endvidere er foreningen tilhænger af et stærkt tilsyn, men det må ikke blive et ”holdningspoliti”, der ikke respekterer en frihed til forskellighed, som er hele baggrunden for friskolelovgivningen. Endelig understreger foreningen, at tilsynet skal inddrages og gøre sit arbejde inkl. en ordentlig proces og sagsbehandling, inden politikerne kan træffe afgørelse, og det er en farlig vej, hvis den til enhver tid siddende minister kan gribe direkte ind i en friskoles vilkår og eksistensberettigelse.

Frie Skolers Lærerforening anfører, at lovslagens sprogbrug og indhold, især ved den foreslåede styrkelse af tilsynet med kravet om uafhængighed har karakter af mistænkeliggørelse af især de skoler, som hviler på stærkt ideologiske værdier – værdier, som det oprindeligt har været hele ideen med friskoleloven og undervisningspligten at beskytte og bevare. Foreningen er overordnet tilhængere af et velfungerende ministerielt tilsyn, og finder det positivt, at Folketingets partier er optaget af, at tilsynet har de fornødne ressourcer, både i form af ansatte og i form af redskaber til at værne om skolernes arbejde med frihed og folkestyre, som den faglige kvalitet. Endvidere finder foreningen det fortsat bekymrende, at tilsynet kan have samtaler med elever uden tilstedeværelse af andre voksne.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der i lovforslagets bemærkninger nærmere redegøres for forslaget, frihed- og folkestyrekravet samt uafhængighedskravets konsekvenser for allerede-eksisterende frie grundskoler, herunder skoler med direkte forbindelser til trossamfund. Redegørelsen bør efter instituttets opfattelse bl.a. indeholde en vurdering af konsekvenserne for sådanne skolers lejeforhold og økonomiske relationer til religiøse institutioner i øvrigt samt ledelsessammensætning og religiøse værdigrundlag. Endvidere anbefaler instituttet, at der i lovforslagets bemærkninger redegøres for forslagens forhold til grundlovens §§ 67, 76 og 78 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 9 og 11.

Børnerådet tilslutter sig ønsket om et styrket tilsyn med de frie grundskoler og hilser de foreslåede ændringer velkomne.

Ministeriets bemærkninger:

Undervisningsministeriet er enig i, at der i styrkelsen af tilsynet skal være fokus på proportionalitet, således at de midler, der anvendes, skal stå mål med det, der ønskes opnået. Det fremgår således af aftale af 7. november 2017 mellem regeringen, S, DF, RV og SF om styrket tilsyn med de frie grundskoler, der udmøntes i nærværende lovforslag, at aftalepartierne bakker op om den frie skoletradition som en central mulighed i det danske uddannelsessystem og anerkender, at størstedelen af de frie grundskoler gør et godt stykke arbejde.

Særligt med hensyn til tilsynets samtaler med eleverne uden tilstedeværelse af voksne bemærkes, at det fortsat vil være frivilligt for eleverne, om de ønsker at deltage i samtaler med tilsynet.

Den foreslåede godkendelsesordning ændrer ikke ved den frie etableringsret for frie grundskoler inden for lovgivningens rammer. Der skal således fortsat ikke foretages en hensigtsmæssigheds- eller behovsvurdering af den enkelte nye frie grundskole, men alene påses, at de opstillede krav til skolens virksomhed er opfyldt.

Med lovforslaget foreslås der bl.a. et styrket tilsyn med de frie grundskoler med en godkendelsesprocedure for oprettelse af nye frie grundskoler og en generel styrkelse af tilsynet med det gældende uafhængighedskrav, således at skoler, hvis formål eller adfærd modarbejder og underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, ikke kan modtage tilskud.

De foreslåede bestemmelser retter sig ikke mod muligheden for at danne, drive eller melde sig ind i foreninger, og de vurderes derfor ikke at rejse spørgsmål i forhold til grundlovens § 78 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 11 om foreningsfrihed. Bestemmelserne i lov om friskole og private grundskoler m.v. om frie grundskoler vil med de foreslåede ændringer fortsat alene regulere forholdene for frie grundskoler, dvs. betingelserne for, at frie grundskoler kan modtage statstilskud og/eller være et sted, hvor undervisningspligten kan opfyldes.

De foreslåede bestemmelser vil heller ikke begrænse muligheden for at dyrke sin religion, og de vurderes derfor ikke at rejse spørgsmål i forhold til religionsfriheden som beskyttet i grundlovens § 67 og EMRK artikel 9.

Det bemærkes i den forbindelse, at det forhold, at staten ikke ønsker at yde tilskud til frie grundskoler, der f.eks. modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, ikke indebærer et indgreb i de nævnte rettigheder.

Grundlovens § 76 sikrer, at børn har en ret til gratis undervisning i folkeskolen, og at forældrene på barnets vegne kan fravælge folkeskolen, såfremt de selv sørger for, at barnet får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Der ændres ved de foreslåede bestemmelser ikke ved muligheder for hjemmeundervisning, men alene ved rammerne for frie grundskoler og betingelserne for, at disse kan modtage statstilskud og/eller være et sted, hvor undervisningspligten kan opfyldes.

Det gældende frihed og folkestyre-krav og uafhængighedskrav i lov om friskole og private grundskoler m.v. ændres ikke med de foreslåede bestemmelser i udkastet til lovforslag, men der sker med forslaget en generel styrkelse af tilsynet med skolernes overholdelse heraf, herunder også for de allerede eksisterende frie grundskoler. Forslaget vurderes på den baggrund ikke at ændre ved rammebetingelser for de frie grundskoler, men vil sikre tilsynet bedre muligheder for at påse skolernes overholdelse af de gældende krav.

4. Bemærkninger til enkeltelementer i udkastet til lovforslag

4.1. Mulighed for frie grundskolers elever til at benytte folkeskolens skolebusser

Dansk Friskoleforening anfører, at der kan være en mulig risiko ved, at incitamentet for den enkelte kommune til at bruge ressourcer på at tilbyde overskudsplads til elever på frie grundskoler begrænses, da der ikke er pligt til at stille en sådan ordning til rådighed.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det vil være den enkelte kommunalbestyrelse, der beslutter, hvorvidt der skal etableres en skolebusordning, herunder vilkårene for ordningen.

4.2. Ny godkendelsesprocedure for nyoprettede frie grundskoler

Danmarks Private Skoler accepterer en godkendelsesordning, men kravene hertil bør dog hverken direkte eller indirekte sætte rammer for, hvad ”den gode eller rigtige skole” er. Det er afgørende for foreningen, at tilsynet ikke medvirker til sindelagskontrol, og at tilsynet ikke er med til at sætte frihedsrettigheder, herunder skolefriheden, forældreretten og mindretalsretten, over styr.

Dansk Friskoleforening forventer en acceptabel proces og procedure med henvisning til, at der er tilstrækkelig med ressourcer for at undgå lange sagsbehandlingstider, og skolernes arbejdsbyrde holdes på et minimum, og at godkendelsesproceduren er proportional med de ressourcer, der må forventes af skoleinitiativet. Endvidere påpeger foreningen, at det ikke må blive besværligt og unødigt barrierefyldt for initiativtagerne at få etableret en ny skole. Foreningen finder det uklart, hvad der menes med gennemsigtighed omkring sammensætningen af en evt. skolekreds el. lign., og man forventer det fastlagt eller tydeliggjort i en bekendtgørelse. Foreningen anfører, at det bør overvejes, hvad formålet er med, at der skal indsendes driftsbudget for de første 3 regnskabsår og tidspunkt herfor af hensyn til budgetforudsætningerne. Endvidere anbefaler foreningen, at tidsrammer mv. for sagsbehandling mv. for oprettelse af en ny skole beskrives nærmere.

Foreningen af Kristne Friskoler finder, at forældrenes grundlovs sikrede ret til at oprette og drive friskoler ud fra deres overbevisning bringes i fare, idet personkredsen bag en skole nu skal godkendes, hvilket er meget udansk og stik imod flere hundrede års tradition. Foreningen efterspørger kriterierne herfor.

Efterskoleforeningen forventer, at godkendelsesprocessen ikke ændrer ved den frie ret til at etablere skoler inden for lovgivningens rammer, og der tilføres de nødvendige ressourcer til området for at undgå unødige og administrative flaskehalse.

Frie Skolers Lærerforening finder, at lovslagets sprogbrug og indhold, især ved den foreslåede godkendelsesprocedure, har karakter af mistænkeliggørelse af især de skoler, som hviler på stærkt ideologiske værdier - værdier, som det oprindeligt har været hele ideen med friskoleloven og undervisningspligten at beskytte og bevare. Foreningen er af den opfattelse, at de gældende kriterier ved anmeldelse af en fri grundskole er tilstrækkelige, de sikrer økonomisk gennemsigtighed og uafhængighed, mens den foreslåede ordning virker unødigt bureaukratisk og hverken giver åbenhed eller retssikkerhed. Foreningen påpeger, at med den foreslåede godkendelsesprocedure vil nye skoler kunne afvises alene på mistanken om, at de ikke vil kunne opfylde kravet om frihed og folkestyre samt demokratisk dannelse. I forhold til listen over årsager til, at ministeriet kan skønne, at skolerne ikke er uafhængige er ”ikke udtømmende”, påpeger foreningen, at det i sidste ende gør skønnet meget vidtrækkende og retssikkerheden tvivlsom og sammenholder det med, hvordan ministeriet skal håndtere det i tilsynsojemed. Foreningen mangler i lovforslaget respekten for de forældre, som vælger at oprette en skole, som bygger på netop de værdier, de anser for væsentlige, uanset om en virksomhed delvist finansierer en international skole, eller en gruppe muslim-

ske forældre indsamler penge mhp. etablering af en skole. Endvidere finder foreningen det uacceptabelt, at lærerne skal gøres ansvarlige for skolers (dvs. bestyrelses og ledelses) manglende regeloverholdelse, idet læreres tidligere ansættelsesforhold på en lukket skole, kan få betydning ifm. godkendelse af en ny skole. Endelig påpeger foreningen, at det foreslåede om lejeforhold på markedsvilkår sikrer uafhængighed, men vurderingskriterierne er usikre og henviser til, at de forudsætter en entydighed i begrebet ”markedsvilkår”, som i virkelighedens verden ikke er så entydig.

Ministeriets bemærkninger:

Den foreslåede godkendelsesordning skal sikre, at de betingelser, der følger af de gældende bestemmelser i lov om friskole og private grundskoler m.v. er opfyldt ved oprettelsen af en ny fri grundskole. Der ændres ikke ved den frie etableringsret for frie grundskoler inden for lovgivningens rammer. Der skal således fortsat ikke foretages en hensigtsmæssigheds- eller behovsvurdering af den enkelte nye frie grundskole, men alene påses, at de opstillede krav til skolens virksomhed er opfyldt.

En afgørelse om, at en skole ikke kan godkendes som fri grundskole, forudsætter, at der er tale om væsentlige forhold, der har en ikke ubetydelig vægt ift. skolens samlede virksomhed, således at der er proportionalitet mellem manglen og retsvirkningen. Vurderingen skal derfor træffes på et velunderbygget grundlag og må bygge på en helhedsvurdering af de foreliggende oplysninger.

Det skal som led i godkendelsesprocessen bl.a. undersøges, hvorvidt en ny fri grundskole kan forventes at tilrettelægge sin virksomhed, så den lever op til frihed og folkestyre-kravet om, at skolerne i hele deres virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikler og styrker elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønne. Endvidere skal det påses, hvorvidt personkredsen bag den nye skole kan forventes at påvirke skolen på en måde, så den ikke overholder frihed og folkestyre-kravet. Som eksempel på forhold, der normalt ikke vil give anledning til bekymring, vil være en ny skoles ansættelse af en lærer, der tidligere har været lærer på en anden skole, hvor der blev truffet afgørelse om, at skolen ikke længere var omfattet af lovens regler om frie grundskoler som følge af overtrædelse af frihed og folkestyre-kravet, men hvor pågældende ikke havde noget at gøre med de forhold, der var baggrunden for afgørelsen herom.

Der vil blive nedsat en ekstern arbejdsgruppe, der skal give input og rådgivning til, hvilke grundlovsikrede rettigheders overholdelse en ny skole skal forholde sig til i forbindelse med dens oprettelse. Arbejdsgruppens rapport vil efterfølgende blive forelagt for aftalepartierne bag aftalen af 7. november 2017 og indgå i grundlaget for udarbejdelsen af en bekendtgørelse om, hvilket materiale en ny fri grundskole skal indsende til brug for godkendelsesprocessen.

Med hensyn til lejeforhold på markedsvilkår og vurderingskriterierne kan lokale og geografiske forhold for skolens beliggenhed have betydning.

4.3. Mulighed for afgørelse om, at skolen ikke længere kan være en fri grundskole, uden at skolen har været placeret under skærpet tilsyn

Danmarks Private Skoler er bekymret for skolernes retssikkerhed med dette forslag. Foreningen bemærker, at forvaltningslovens regler fortsat er gældende, og det vil blive meget afgørende, hvorledes tilsynet fortolker ”helt åbenbare og tungtvejende grunde”.

Dansk Friskoleforening anfører, at det bør medtages i betragtningerne af forslaget konsekvenser, at en beslutning om, at skolen ikke længere er omfattet af friskoleloven eller ”blot” får frataget tilskuddet, i langt de fleste tilfælde vil indebære, at skolen må lukke. I den forbindelse henviser foreningen til det nævnte i lovforslaget om proportionalitetsprincippet, der risikerer at blive udfordret, hvis der ikke sikres en ordentlig og tilstrækkelig sagsbehandling af den pågældende skole.

Efterskoleforeningen påpeger, at såfremt en skole lukkes, skal begrundelsen herfor være forhold i direkte strid med lovgivningen, og der forud herfor er foretaget en nøje undersøgelse af forholdene, selvom der ikke har været iværksat et skærpet tilsyn.

Frie Skolers Lærerforening finder det uklart, hvilke ”åbenbare og tungtvejende grunde”, der kan begrunde fratagelse af en skoles tilskud eller lukning af en skole.

Ministeriets bemærkninger:

Forslaget betyder alene, at der ikke er krav om formel etablering af et forudgående skærpet tilsyn, der normalt vil tage tre måneder at gennemføre, hvis der i forvejen er åbenlyse og tungtvejende grunde til at konkludere, at en skole åbenlyst ikke opfylder frihed og folkestyre-kravet.

Med åbenlyse og tungtvejende grunde kan der fx være tale om de tilfælde, hvor en eller flere af skolens bestyrelsesmedlemmer, ledere og lærere har ytret sin støtte til fx terror eller lignende forhold, der efter dekorumkravet åbenbart og i alvorlig grad er uforeneligt med frihed og folkestyrekravet. Det kan også være i tilfælde, hvor donationer til en fri grundskole fra fx fremmed magt eller organisationer ligeledes er udtryk for en påvirkning, der er åbenbart og alvorligt uforeneligt med frihed og folkestyrekravet. Det kan også være situationer, hvor en skole på trods af et påbud fra tilsynet har indgået salgs- og lejeaftaler i forbindelse med flytning af skolens undervisningsaktiviteter til lejede lokaler, hvor aftaler rummer vilkår, hvorefter der ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen overholder frihed og folkestyrekravet. Endelig vil det sammen kunne gøre sig gældende med hensyn til indhold af skolens undervisningsmateriale m.v. eller dele heraf.

De almindelige forvaltningsretlige krav om sagsoplysning, partshøring m.v. vil stadig finde anvendelse, forinden der træffes en afgørelse.

4.4. Styrkelse af tilsynet med skolers leje af bygninger

Dansk Friskoleforening foreslår, at det bør overvejes, om der er rimeligt forhold mellem de ressourcer, der skal anvendes på undersøgelse af leje- og salgsaftaler, herunder markedsværdien af en sådan, ift. resultatet af en sådan undersøgelse sammenholdt med bestemmelsens formål, da der er en pligt til at indsende dokumenterne, og det forventes derfor at de bliver gennemgået.

Ministeriets bemærkninger:

Formålet med forslaget er at gennemføre en styrkelse af tilsynet med de frie grundskolers overholdelse af uafhængighedskravet, hvor det kan være hensigtsmæssigt for tilsynet at blive orienteret, forinden en skole indgår aftale om leje af bygninger. Ordningen vil indebære, at det lettere

løbende kan påses, at de frie grundskoler overholder uafhængighedskravet ved ikke at sælge eller leje fast ejendom på vilkår, der er ringere end sædvanlig markedsvilkår. Den foreslåede ændring indebærer således alene et nyt orienteringskrav til skolerne, men indebærer ikke ændringer i rammerne for vikårene for skolernes beslutninger om salg eller leje af bygninger eller lokaler, der ikke allerede følger af friskoleloven.

4.5. Forbud mod anonyme donationer over 20.000 kr. ekskl. moms og angivelse af oplysninger herom på tilsynserklæringen

Dansk Friskoleforening anfører, at det er positivt, at forældrenes frivillige arbejde ikke anskues som en donation til skolen, og antager, at sidestillelige ydelser ej heller anses som donationer. Endvidere finder foreningen, at det ikke er nødvendigt at offentliggøre, hvem der står bag donationerne på skolens hjemmeside

Dansk Skolelever ser ingen grund til adgang til anonyme donationer, og derfor skal alle donationer være offentlige tilgængelige.

Efterskoleforeningen finder det unødvendigt at offentliggøre bidragsydere eller gavegivere på skolens hjemmeside, så længe det er oplyst ifm. regnskabsaflæggelsen og dermed tilstrækkelig åbenhed.

Ministeriets bemærkninger:

Det følger af aftalen af 7. november 2017 mellem regeringen, S, DF, RV og SF om styrket tilsyn med de frie grundskoler, at aftalepartierne vil drøfte spørgsmålet om udenlandske donationer yderligere.

Lovforslaget ændrer ikke ved bestemmelserne i lov om friskoler og private grundskoler m.v. om, at tilskudserklæringer skal offentliggøres på skolernes hjemmeside og bl.a. skal indeholde oplysninger om donationer, herunder bl.a. navngivne donatorer til donationer på over 20.000 kr. ekskl. moms. Det skal bidrage til, at der bliver større åbenhed omkring finansieringen af de frie skoler og kan dermed indgå i tilsynet med skolernes overholdelse af uafhængighedskravet. Tilsynserklæringen skal ikke indeholde oplysninger om størrelsen af hver enkel anonym donation på mere end 20.000 kr. ekskl. moms i perioden indtil 2029, hvor forbuddet mod anonyme donationer på mere end 20.000 kr. ekskl. moms er gældende.

4.6. Whistlerblower-ordning

Danmarks Private Skoler accepterer ordningen. Foreningen påpeger, at det synes, at der bliver taget store hensyn til de, der har anklager mod en skole, men meget lidt hensyn til skolernes mulighed for at få et reelt billede af en situation. Foreningen håber, at der tages lige så stort hensyn til anonymiseringen, når Undervisningsministeriet behandler anmodninger om aktindsigt i tilsynsager.

Dansk Friskoleforening bemærker, at der med ordningen risikeres en masse ufuldstændige og subjektive opfattelser, og foreningen forventer i den forbindelse et kraftigt filter ift. den videre proces, herunder hvilken vægt postulerer for en sådan ordning får sammenholdt med en afgørelse og endelige konsekvenser for den enkelte skole.

Foreningen af Kristne Friskoler påpeger, at det bør afklares snarest, hvordan ordningen stemmer sammen med persondatabeskyttelse og retten til aktindsigt.

Danske Skoleelever er bekymret for, at ordningen vil indebære manglende indsigt fra offentligheden mht. forholdene på friskolerne, når Styrelsen for Undervisning og Kvalitet ikke kan give oplysninger fra ordningen videre, herunder ifm. aktindsigt. Foreningen foreslår, at styrelsen kvartalsmæssigt skal afrapportere om antal og emner for henvendelser til ordningen.

Efterskoleforeningen ser ikke umiddelbart noget behov for etablering af ordningen, da man risikerer at skabe store problemer for de enkelte skoler på usagligt grundlag. Det bemærkes, at der er risiko for kortslutning af forældretilsynet og den lokale forankring af tilsynet. Foreningen hilser det velkomment, at Undervisningsministeriet åbner op for en bredere håndtering af henvendelser om bekymrende forhold på skolerne.

Frie Skolers Lærerforening støtter op om whistleblower-ordningen, men påpeger, at det er vigtigt med sikring af anonymitet ved henvendelser til Undervisningsministeriet, herunder med henvisning til at frie grundskoler ofte er små enheder.

Ministeriets bemærkninger:

Når Undervisningsministeriet måtte modtage en henvendelse om mulige lovovertrædelser eller bekymrende forhold på en fri grundskole, skal Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der fører tilsynet på ministerens vegne, tage stilling til, hvilken reaktion henvendelsen giver anledning til. Åbenlyst grundløse henvendelser vil skulle henlægges. I forbindelse med andre henvendelser vil styrelsen igangsætte de tilsynsmæssige undersøgelser, som sådanne henvendelser giver anledning til. Styrelsen skal tilrettelægge den nærmere undersøgelse af en henvendelse på en sådan måde, der sikrer anonymiteten for den person, som har henvendt sig. Det bemærkes, at den foreslåede whistleblower-ordning ikke ændrer ved, at de almindelige forvaltningsretlige krav om sagsoplysning, partshøring m.v. stadig finder anvendelse, forinden der træffes en afgørelse. Det betyder bl.a., at hvis den undersøgelse, som en henvendelse giver anledning til, ikke afdækker forhold, hvorover skolen kan partshøres, kan der normalt ikke træffes afgørelse om brug af sanktionsbestemmelser i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Dette er præciseret i bemærkningerne til bestemmelsen.

Den person, som henvender sig, er med den foreslåede ordning sikret anonymitet, og det er ikke tilladt for styrelsen at give oplysninger om henvendelsen videre til fx skolens bestyrelse eller leder, herunder i forbindelse med partsaktindsigt eller aktindsigt efter offentlighedsloven.

Styrelsens medarbejdere og andre i Undervisningsministeriet er underlagt tavshedspligt efter straffelovens §§ 152-152 f, når de som led i sagsbehandlingen får kendskab til oplysninger, der er fremkommet i whistleblower-ordningen.

Persondatalovens regler om oplysningspligt efter § 29, stk. 1, og indsigtsret efter § 31, stk. 1, finder anvendelse, når styrelsen har registreret en henvendelse med oplysninger om enkeltpersoner. Persondatalovens § 30 og § 32 indeholder en række undtagelser til reglerne om oplysningspligt og indsigtsret i § 29, stk. 1, og § 31, stk. 1. Der kan således undtages fra disse bestemmelser, når den registreredes interesse i at få kendskab til oplysninger efter en konkret vurdering findes at burde

vige for afgørende hensyn til private interesser eller kontrol-, tilsyns-, eller reguleringsopgaver. Det vurderes i den forbindelse, at beskyttelsen af klagers anonymitet ofte er vanskelig at afgrænse tidsmæssig.

4.7. Solnedgangsklausulen

Foreningen af Kristne Friskoler anfører, at klausulen er unødvendig, da loven sandsynligvis er ændret mange gange, inden den ophæves.

Danske Skoleelever finder ingen årsag til, at dels forslagene til ændringer bliver omfattet af solnedgangsklausulen, og at tilsynet bliver lempet efterfølgende, da de foreslåede kriterier er almengyldige. Endvidere bemærker foreningen, at solnedgangsklausulen er en dårlig tendens, der fjerner sikkerheden for de fremtidige rammer.

Frie Skolers Lærerforening påpeger, at solnedgangsklausulen ikke må betyde, at der skæres i tilsynet efter udløbet af klausulen i 2029. Foreningen finder det fornuftigt at evaluere de skærpede krav efter en tiårig periode, og i den forbindelse ser frem til en evaluering af tilsynets samtaler med elever uden tilstedeværelse af andre voksne, og håber det kan sikres på anden vis.

Ministeriets bemærkninger:

Med den foreslåede solnedgangsklausul understreges det, at initiativerne er af særlig og midlertidig karakter som følge af deres indgribende virkning over for de frie grundskoler.

Det indgår ikke i aftalen af 7. november 2017 om styrket tilsyn med de frie grundskoler, at initiativerne skal evalueres, forinden de bortfalder pr. 1. august 2029 som følge af solnedgangsklausulen. Det bemærkes, at Undervisningsministeriet som ressortministerium løbende følger udviklingen på området.

5. Øvrige bemærkninger

Danske Skoleelever foreslår, at der oprettes et upartisk tilsynsapparat, dvs. et statsligt tilsynskorps, der er uafhængigt af de enkelte skoler og udpeget af Undervisningsministeriet. Endvidere finder foreningen, at de frie grundskoler ikke selv skal kunne vælge deres censorer, og skolerne skal derfor være underlagt de kommunale censorordninger.

Ministeriets bemærkninger:

Der er ikke overvejelser om at ændre ved tilsynsordningen for de frie grundskoler med et forældrevalgt tilsyn, der udøves af certificerede tilsynsførende, og et statsligt tilsyn, der varetages af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet på vegne af undervisningsministeren.

Det fremgår af aftale af 7. november 2017 om styrket tilsyn med de frie grundskoler, at Undervisningsministeriet igangsætter en undersøgelse af censorordningen og ordningen for tilsynsførende på de frie grundskoler. Aftalepartierne vil efterfølgende få forelagt resultatet af undersøgelsen mhp. drøftelse af eventuelle tiltag.